

Vaterpolo – Svjetska liga i naš mentalitet

„Ponosna sam kada naša mala Crna Gora može da pobijedi veliku Ameriku“, komentariše gospođa zrelih srednjih godina polufinalnu utakmicu Svjetske lige u vaterpolu, između Crne Gore i SAD (Crna Gora : SAD – 10:6)... „A zašto ne bi pobijedili Ameriku i sve ostale?! Zašto sumnjate u nas?!“, komentariše komentar gospođe jedan momak, studentskog uzrasta...

Dvije usputne izjave koje govore i o našem mentalitetu, koje govore o našem samopouzdanju, o našoj vjeri ili nevjeri u sebe i naše mogućnosti!

Rezultat je možda obeshrabrio nekog trećeg gledaoca iz starije generacije koji bi prije utakmice rekao: „Česa, mi ne možemo nikoga pobijediti! Će da mi pobijedimo velike Amerikance i budemo prvi na svijetu.... Česa?!“

Psihološke pojave je nezahvalno klasifikovati. Tako je nezahvalno klasifikovati i naš mentalitet (klasifikacija uvijek znači podjelu!). Uslovno bi mogli reći za pretpostavljeni („treći“) komentar da je to mentalitet nesamopouzdanja, nevjerice, pesimizma, nepregnuća, ništavnosti, mentalitet straha od poraza, a to znači straha od pokušaja, straha od takmičenja, straha od sebe, straha od individualizma, straha od boljeg. Nesporno je da je to mentalitet koji je još prisutan u Crnoj Gori, posebno u određenim oblastima i kod određenih kategorija ljudi!

Otkriće da možemo pobijediti Amerikance je učinilo ponosnom tu sredovječnu gospođu- Rezultat je ubjeđuje da mi ipak možemo, da možemo biti najbolji, da možemo pobijediti! Ipak, još ima čuđenja koje izrasta iz ranijeg mentaliteta, iz nevjere u sebe!

Na kraju, tu je nova generacija, koja se čudi kako neko može da pomisli da mi ne možemo biti najbolji – što već izgleda i malo narcisoidno!

Uslovno, imamo tri nivoa mentaliteta vjere u sebe: „**mentalitet starog doba**“ (negiranje svake mogućnosti uspjeha); „**tranzicioni mentalitet**“ – ponos zbog pobjede, ali uz nevjeru; „**mladalački mentalitet**“ **novog doba** – sve možemo kao ostali!

Kao ekonomista polazim od toga da je samopouzdanje važan faktor ekonomskog razvoja i pojedinca i države! Ako ne vjerujete u svoj uspjeh – nikada ga nećete ni postići!

Kako se razvija taj mentalitet i što ga sve oblikuje – to je tema za sebe! Ali, da mentalitet ima uticaja na ekonomski razvoj – to je nešto nesporno! Pri tome ja kao ne-psiholog Kroz

iskustvo posmatram i razmatram mentalitet i kulturu! Za mene, **mentalitet je napon čovjekovih strasti!** Npr. strasti ka uspjehu! Strasti ka pobjedi!
Kultura je talog posljedica napona strasti! Kultura je posljedica emocija! Ili talog posljedica emocija.

Ali, **i uspjeh je talog strasti i emocija!**

Svakako, svaki uspjeh traži i puno rada, puno ulaganja u sebe, puno znoja i nervoze, zebnje, treme, suza,... Da li je moguće ovakvo žrtvovanje pojedinca ako on ne vjeruje u sebe?

Da li neko može ulagati toliko napora da postane prvak Svjetske lige bez vjere u sebe, bez vjere da može pobijediti svakog protivnika?!

Iz sopstvenog (skromnog) trenerskog iskustva znam da je podizanje *confidence-a* ekipe (povjerenja i vjere u sebe) bio uslov za pobjedu! Mnoge utakmice su izgubljene prije početka, ako ekipa kaže „Nemamo šanse!“. Pomiriti se sa sopstvenom nemoći i prije početka utakmice je siguran put u poraz i neuspjeh!

Da li je ovakav prilaz životu karakterističan samo za sport i nije važan za ostale oblike života?! Npr. da li važi za ekonomiju, za biznis, za kompaniju, za menadžere, za preduzetnike,...? Zar se mnogi od nas iz različitih životnih sfera ne ljute kada naša ekipa ispadne u polufinalu Evropskog takmičenja? Zar ne čujemo komentare: „Oni nemaju veze!“ i razne druge primitivne kritike! Da li se neko zapitao: **a koje mjesto u Evropi bih ja osvojio u svom poslu?** Ako sam menadžer, da li bi moja kompanija bila među prve četiri u Evropi? Ako sam profesor, da li sam među prvih 5% evropskih profesora? Isto važi i za ljekare, inženjere, vinogradare, vodoinstalatore,... Za svakoga!

„E, to nije isto!“, čujem hor neistomišljenika!

Naravno da nije isto!

U čemu je ključna razlika?

U tome što je sport zasnovan na **ideji takmičenja**, konkurencije, ličnog doprinosa! Gledano sa ekonomskog stanovišta to je **ideja tržišta!** Pitanje je: da li prihvatiti ili ne tržišnu logiku?! Da li je prihvatiti u ostalim sferama života?

Pogonska snaga tržišta je konkurencija! Kompanija koja ima lošiji proizvod neminovno gubi na tržištu! Isto, kao i ekipa u sportu!

Da li ekipa u sportu može pobijediti ako ne da više golova od protivnika, ili ako ne sakupi više poena, koševa,...?

Da li tom gubitniku na sportskoj utakmici treba da se „administrativno“, državno dodijeli pobjeda, jer je to „u interesu socijalne politike i načela jednakosti i socijalne pravde!“. Zamislite da svako takmičenje u sportu, odnosno utakmica završava neriješeno! Zar to ne bi bilo poštovanje načela jednakosti? Svi imamo isto! Svi imamo pravo da ne izgubimo!

U tim uslovima ne postoji **pravo** ni na pobjedu, ni na poraz! Ipak, u životu postoji pravo da učestvuješ u igri: bilo sportskom takmičenju, bilo u tržišnoj biznis utakmici. Poraz i pobjeda su mogućnosti koje proizilaze iz korišćenja prava da učestvuješ u takmičenju ili biznisu.

„Ja bih osnovao firmu i bavio se biznisom, kada bi mi neko garantovao da neću propasti!“, izvire iz još jake logike naših ljudi!

Zamislite da pred utakmicu izađe trener ekipe i kaže: „Danas ne igramo, jer nam niko ne garantuje pobjedu!“. Za sport izgleda smiješno, za biznis katkada normalno!

Vratimo se mentalitetu i vezi mentaliteta sa logikom da se uspjeh garantuje pojedincu.

Da li je neko garantovao reprezentaciji Crne Gore u vaterpolu prvo mjesto u Svjetskoj ligi? Razumije se da nije! Šta stoji iza tog prvog mjesta? Krvav, dugogodišnji rad! Dugoročna vizija, prije svega trenera Porobića! Svakodnevni rad! Da li je lako svakog dana preplivavati bazen i više stotina puta! Zamislite sebe da na jednom treningu, često sa tegovina na mišićima preplivavate toliko puta bazen!?

Vjerovatno bi, gledajući takav trening rekli: „Pa ovi momci nisu normalni! Šta će im ovo?!...“ Kada osvoje prvo mjesto u Svjetskoj ligi – to je normalno! Da li razmišljamo da i toliko uloženo napora u biznisu može donijeti sličan rezultat? Odnosno, da li se dobit kompanije (kao i dobijena utakmica) može ostvariti bez velikog truda u biznisu svih zaposlenih i glavnog menadžera (trenera).

Nažalost, mnogi ljudi misle da je glavno „imati veze“, a ne trenirati! Glavno je imati veze u državi ili politici, i biznis će cvjetati!

To je isto kao da su se naši vaterpolisti sunčali na bazenu jer su očekivali da će im sudija, npr.zbog domaćeg terena i publike u Podgorici, pomoći da pobijede svaku utakmicu!

Između logike da sudija treba da nam pomogne da pobijedimo utakmicu i logike da država treba da nam obezbijedi dobit u firmi, nema ama baš nikakve razlike!

Razlika je samo u tome što ljudi smatraju da je to u sportu nezamislivo (pomoć sudija), dok je u biznisu normalno!

Zašto?!?

Opet je razlika proizvod mentaliteta ljudi iz sporta, ljudi sa tržišnom logikom, i mentaliteta ljudi sa birokratskim shvatanjem života, bilo da se radi o ljudima iz državne uprave, ili je riječ o ljudima iz „za državu važnog“ biznisa!

Oni koji vjeruju u sebe, u svoje mogućnosti, u svoju pobjedu, oni su pobjednici i u sportu i u biznisu!

Oni drugi, koji žele da „prosipaju“ hrabrost i znanje ispod majčine suknje, odnosno državne zaštite, koji uvijek traže zaštitu kod nekoga i koji u nepravdi nalazi izgovore za svoje izgubljene utakmice! Prelaz na tržišnu logiku u jednom društvu je prelaz na logiku psiho-filozofije sporta!

Zar uspjesi naših vaterpolista ne pokazuju da u mnogim oblastima možemo postići sličan uspjeh! Normalno, ako vjerujemo u sebe i ukoliko napornim treningom ulažemo u sebe!

Bez obzira na veliki broj ljudi sklonih „starom“ mentalitetu – Crna Gora se počeli mijenjati!... Počinje da mnogo više vjeruje u sebe i svoje postignuće!

„Ale, alee,...“